

B-004-017106

Seat No. _____

M. Ed. (Sem. I) Examination

March - 2021

CC-4 : Educational Studies

Faculty Code : 004

Subject Code : 017106

Time : $2\frac{1}{2}$ Hours]

[Total Marks : 70

- 1 નીચે આપેલ 20 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 10 બહુવિકલ્પ પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. 15
- (1) ભારતીય બંધારણની કઈ કલમ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં તકની સમાનતા દર્શાવે છે ?
- (અ) 26-2 (બ) 21-A
(ક) 30 (ડ) 29-1
- (2) BAOUની સ્થાપના ક્યારે થઈ હતી ?
- (અ) 1990 (બ) 1994
(ક) 1998 (ડ) 2002
- (3) TQMનું આખું નામ જણાવો.
- (અ) Total Quality Management
(બ) Total Quality of Management
(ક) Total Quality and Management
(ડ) Total and Quality Management
- (4) વૈશ્વિક શાંતિ માટે પ્રયાસરત સંસ્થા કઈ છે ?
- (અ) વિશ્વ બેંક (બ) WHO
(ક) UNESCO (ડ) એકેડમી નહીં
- (5) સામાજિક આર્થિક પદ્ધતિ વર્ગને ટૂંકમાં કયા નામે ઓળખવામાં આવે છે ?
- (અ) SC (બ) General
(ક) ST (ડ) OBC
- (6) IGNOUનું વડું મથક કયાં આવેલ છે ?
- (અ) નવી દિલ્હી (બ) Mumbai
(ક) ચૈન્નાઈ (ડ) કોલકાતા

- (7) TQMના પ્રણેતા કોણ છે ?
 (અ) ડેમિંગ (બ) કોસબી
 (ક) જૂરાન (ડ) ઈશિકાવા
- (8) અભ્યાસક્રમ મુજબ શાંતિ શિક્ષણની કેટલી કક્ષાઓ છે ?
 (અ) ત્રણ (બ) છ
 (ક) નવ (ડ) બાર
- (9) શિક્ષણનો અધિકાર ક્યારથી અમલમાં આવ્યો ?
 (અ) 2008 (બ) 2010
 (ક) 2012 (ડ) 2014
- (10) શિક્ષક વિકાસ એટલે _____
 (અ) જ્ઞાનમાં વધારો (બ) કૌશલ્યોમાં વધારો
 (ક) બંને (ડ) એકેય નહીં
- (11) 'સેવાકાલીન શિક્ષણ એ શિક્ષકો અને શિક્ષણમાં કાર્યરત એવા સૌનો નિરંતર વિકાસ થાય તે માટેની પ્રવૃત્તિઓનો કાર્યક્રમ છે' આ વ્યાખ્યા કોણે આપી છે ?
 (અ) ડૉ. એમ.બી. બુચ (બ) એન.સી.ટી.ઈ.
 (ક) યુ.જી.સી. (ડ) મહાત્મા ગાંધી
- (12) વિશ્વ બંધુત્વ અને વિશ્વ નાગરિકત્વની ભાવના એટલે _____
 (અ) આંતરરાષ્ટ્રીય સદ્ભાવ (બ) આંતરરાષ્ટ્રીય સમજ
 (ક) આંતરરાષ્ટ્રીય એકતા (ડ) આંતરરાષ્ટ્રીય સહાનુભૂતિ
- (13) RTEનું આખું નામ શું છે ?
 (અ) Right of teach Education
 (બ) Right of teacher Education
 (ક) Right of teacher Evaluation
 (ડ) Right to Education
- (14) કયો કાર્યક્રમ એ સેવાકાલીન શિક્ષકના વ્યવસાયિક વિકાસનો નથી ?
 (અ) ચૂંટણી તાલીમ (બ) વિષય તાલીમ
 (ક) શિક્ષક તાલીમ (ડ) કોમ્પ્યુટર તાલીમ
- (15) ટટ્ટલે TQM વિકાસના કેટલા સોપાનો આપ્યા છે ?
 (અ) બે (બ) ચાર
 (ક) આઠ (ડ) સોળ
- (16) અભ્યાસક્રમમાં આંતર્વિદ્યાશાખાકીય વિષય તરીકે શિક્ષણનો કેટલા વિષયો સાથે સંબંધ છે ?
 (અ) ત્રણ (બ) ચાર
 (ક) પાંચ (ડ) છ

- (17) ભારતમાં મહિલા શિક્ષણની મુખ્ય જરૂરિયાત કઈ છે ?
 (અ) આત્મનિર્ભરતા (બ) નોકરી
 (ક) સમાનતા (ડ) જીવન સુધારણા
- (18) ભારતમાં સૌથી પહેલા દૂરવર્તી શિક્ષણની શરૂઆત કઈ યુનિવર્સિટીમાં થઈ હતી ?
 (અ) ગુજરાત યુનિવર્સિટી (બ) રાજસ્થાન યુનિવર્સિટી
 (ક) દિલ્હી યુનિવર્સિટી (ડ) પંજાબ યુનિવર્સિટી
- (19) અભ્યાસક્રમ મુજબ બિન શૈક્ષણિક પાસા તરીકે કોનો સમાવેશ થતો નથી ?
 (અ) લલીતકલા (બ) સંગીત
 (ક) રમત (ડ) ફોટોગ્રાફી
- (20) નાગરિકને શાંતિ શિક્ષણની સલાહ આપતી જોગવાઈઓ ભારતીય બંધારણના _____ અનુચ્છેદમાં આપેલ છે.
 (અ) 51-A (બ) 41-1
 (ક) 31-A (ડ) 42-B

2 નીચે આપેલ 20 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 10 પ્રશ્નોના ઉત્તર ટૂંકમાં આપો : 15

- (1) મહિલા શિક્ષણની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો.
- (2) આજીવન શિક્ષણ એટલે શું ?
- (3) સંપૂર્ણ ગુણવત્તા વ્યવસ્થાપનની વ્યાખ્યા આપો.
- (4) શિક્ષણનો મનોવિજ્ઞાન સાથેનો સંબંધ સ્પષ્ટ કરો.
- (5) શિક્ષણનો અધિકાર એટલે શું ?
- (6) વ્યવસાય તરીકે શિક્ષક વિકાસની સંકલ્પના સમજાવો.
- (7) ચિત્રકલાના વિકાસમાં શિક્ષકની ભૂમિકા સમજાવો.
- (8) શાંતિ શિક્ષણનો અર્થ આપો.
- (9) સામાજિક આર્થિક પછાત વર્ગની વિભાવના સમજાવો.
- (10) દૂરવર્તી શિક્ષણની વિભાવના સમજાવો.
- (11) બિન શૈક્ષણિક પાસાંઓની યાદી તૈયાર કરો.
- (12) આંતરરાષ્ટ્રીય સમજની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો.
- (13) દિવ્યાંગ બાળકોના પ્રકારોની યાદી તૈયાર કરો.
- (14) IGNOUનું આખું નામ અને સ્થાપના વર્ષ જણાવો.
- (15) લલીતકલાની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરો.
- (16) શિક્ષક શિક્ષણમાં શાંતિ શિક્ષણની તકો જણાવો.

- (17) શૈક્ષણિક તકોમાં સમાનતાનો અર્થ આપો.
- (18) ગુજરાતમાં દૂરવર્તી શિક્ષણ માટે કાર્યરત યુનિવર્સિટીનું નામ અને સ્થળ જણાવો.
- (19) કૌશલ્ય વિકાસમાં TQM શિક્ષણની ત્રણ આવશ્યકતાઓ જણાવો.
- (20) શિક્ષણનો સાહિત્ય સાથેનો સંબંધ સમજાવો.

3 નીચે આપેલા 16 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ 8 પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : 40

- (1) શૈક્ષણિક તકોમાં સમાનતાની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી તેની જરૂરિયાત અને અસર કરતા અવરોધક પરિબલો જણાવો.
- (2) આજીવન શિક્ષણ શા માટે જરૂરી છે ? સમજાવી, તેની કાર્ય પ્રણાલીની વિગતે ચર્ચા કરો.
- (3) TQMના અર્થ, વ્યવસ્થાપન અને પ્રક્રિયાની ચર્ચા કરો.
- (4) શિક્ષણનો સમાજશાસ્ત્ર અને અર્થશાસ્ત્ર સાથેના સંબંધની ચર્ચા કરો.
- (5) મહિલા શિક્ષણનો ઇતિહાસ અને તેને અસર કરતા અવરોધક પરિબલો જણાવો.
- (6) સમજાવો - શિક્ષક વ્યવસાયિક ક્ષમતાના ક્ષેત્રો,
સેવાકાલીન કાર્યક્રમોમાં વ્યવસાયિક પ્રતિબદ્ધતા.
- (7) TQM શિક્ષણમાં શિક્ષકની જરૂરિયાત અને ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.
- (8) શાંતિ શિક્ષણની વિવિધ કક્ષાઓ સદષ્ટાંત સમજાવો.
- (9) સામાજિક આર્થિક પછાત વર્ગ માટે ભવિષ્યલક્ષી ઉપચારાત્મક કાર્ય અને અસર કરતા અવરોધક પરિબલો જણાવો.
- (10) BAOUની ઐતિહાસિક પૃષ્ઠભૂમિ અને તેના વ્યવસ્થાપનની ચર્ચા કરો.
- (11) બિન શિક્ષણિક પાસા તરીકે વિદ્યાર્થી વિકાસમાં રમત, નાટક અને સંગીતનો ઉપયોગ જણાવી અને તેમાં શિક્ષકની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરો.
- (12) 'શિક્ષક તાલીમ અને અભ્યાસક્રમમાં શાંતિ શિક્ષણની તકો રહેલ છે.' પ્રસ્તુત વિધાન સમજાવો.
- (13) શિક્ષણના અધિકારની જોગવાઈ અને જરૂરિયાત વર્ણવો.
- (14) દૂરવર્તી શિક્ષણમાં શિક્ષણ પ્રણાલી અને મૂલ્યાંકન પ્રણાલીની ચર્ચા કરી ખુલ્લી વિશ્વવિદ્યાલયોની જરૂરિયાત જણાવો.
- (15) વિદ્યાર્થી વિકાસ અને શાળા સહાયમાં વાલીની ભૂમિકાને ઉદાહરણ સાથે ચર્ચા કરો.
- (16) શાંતિ શિક્ષણ માટેના અધ્યાપન મુદ્દાઓ અને પ્રવૃત્તિઓની ચર્ચા કરો.

ENGLISH VERSION

1 Answer any 10 of the following given 20 questions of multiple choice. **15**

- (1) Which clause of Indian Constitution state equality of opportunity in educational institutions ?
(A) 26-2 (B) 21-A
(C) 30 (D) 29-1
- (2) When was BAOU established ?
(A) 1990 (B) 1994
(C) 1998 (D) 2002
- (3) Give the full name of TQM.
(A) Total Quality Management
(B) Total Quality of Management
(C) Total Quality and Management
(D) Total and Quality Management
- (4) Which organization is working for global peace ?
(A) World Bank (B) WHO
(C) UNESCO (D) None
- (5) What is the short form for the socio-economically backward class ?
(A) SC (B) General
(C) ST (D) OBC
- (6) Where is situated the headquarters of IGNOU ?
(A) New Delhi (B) Mumbai
(C) Chennai (D) Kolkatta
- (7) Who is the pioneer of TQM ?
(A) Deming (B) Crosby
(C) Juran (D) Ishikawa
- (8) How many levels of peace education are there according to the syllabus ?
(A) Three (B) Six
(C) Nine (D) Twelve
- (9) When was the Right to Education enforced ?
(A) 2008 (B) 2010
(C) 2012 (D) 2014
- (10) Teacher development means _____
(A) Increase in knowledge (B) Increase in skills
(C) Both (D) None of these

- (11) In-service education is a programme of activities aiming at the continuing growth of teacher and educational personnel in service. Who gave this definition ?
(A) Dr. M.B. Buch (B) NCTE
(C) UGC (D) Mahatma Gandhi
- (12) The spirit of world brotherhood and world citizenship means _____.
(A) International harmony (B) International understanding
(C) International unity (D) International sympathy
- (13) What is the full form of RTE ?
(A) Right of teach Education
(B) Right of teacher Education
(C) Right of teacher Evaluation
(D) Right to Education
- (14) Which is not a professional development programme for in-service teacher ?
(A) Election training (B) Subject training
(C) Teacher training (D) Computer training
- (15) How many steps of TQM development has been mentioned by Tuttle ?
(A) Two (B) Four
(C) Eight (D) Sixteen
- (16) How many subjects are related to education as interdisciplinary subject in syllabus ?
(A) Three (B) Four
(C) Five (D) Six
- (17) What is the prime need for women's education in India ?
(A) Self-reliance (B) Job
(C) Equality (D) Life improvement
- (18) Which was the first university in India to offer distance education ?
(A) Gujarat University (B) Rajasthan University
(C) Delhi University (D) Punjab University
- (19) What is not included as a non-academic aspects, as per syllabus ?
(A) Fine art (B) Music
(C) Sport (D) Photography
- (20) The provisions advising the citizen in peace education are given in _____ article of the Indian Constitution.
(A) 51-A (B) 41-1
(C) 31-A (D) 42-B

2 Answer any 10 of the following given 20 questions in brief : **15**

- (1) Clarify the concept of Women Education.
- (2) What is life-long learning ?
- (3) Define the Total Quality Management.
- (4) Clarify the relation between education and psychology.
- (5) What is Right to Education ?
- (6) Explain the concept of teacher development as a profession.
- (7) Explain the role of teacher in development of drawing.
- (8) Give meaning of peace education.
- (9) Explain the concept of socio-economic backward class.
- (10) Explain the concept of distance education.
- (11) Prepare list of non-academic aspects.
- (12) Clarify the concept of International Understanding.
- (13) Enlist the children with disabilities.
- (14) State full name and establishment year of IGNOU.
- (15) Clarify the concept of fine arts.
- (16) State opportunities of peace education in teacher education.
- (17) Give meaning of equality in educational opportunities.
- (18) State name and place of university working for distance education in Gujarat.
- (19) State three importance of TQM education in skill development.
- (20) Explain relationship of education with literature.

3 Answer any 8 of the following given 16 questions. **40**

- (1) Explain the concept of equality in educational opportunities, state the needs and barrier factors to it.
- (2) What is the need of lifelong learning ? Explain it and discuss its operational system in detail.
- (3) Discuss the meaning, management and process of TQM.
- (4) Discuss the relationship of education with sociology and economics.
- (5) State the history and affecting barriers factors of women's education.
- (6) Explain : Areas of professional competence of teacher professional commitment in-service programmes.

- (7) Explain the need and role of teacher in TQM education.
 - (8) Explain the different levels of peace education with illustration.
 - (9) State the future remedial work for the socio-economically backward class and the affecting barrier factors.
 - (10) Discuss the historical background of BAOU and its management.
 - (11) State the use of sports, drama and music in student development as a non-academic aspect of student development and clarify the role of teacher in it.
 - (12) “There are opportunities for peace education in teacher training and curriculum”. Explain the present statement.
 - (13) Describe the provisions and needs of the Right to Education.
 - (14) Discussing the system of education and evaluation in distance learning; state need of open universities.
 - (15) Discuss the role of parents in student development and school support with examples.
 - (16) Discuss the teaching points and activities for peace education.
-